

Pismo iz Dola.

(Pisala Lujiza Pesjakova.)

17. avgusta.

Z veseljem sem po našem vertniku zvedela, da bi vi, mladi moji prijatelji, radi spet kaj slišali od mene, da posebno želite, naj bi vam spisala kako pripovedko. Žal mi je, da vam ne morem ustreči; lejte, ljubi moji, poletje je in na kmetih sem! To je: v času in v kraji živim, kjer je treba gledati, poslušati in nabirati spominov za dolgo zimo in za životarenje v mestu. Poterpite toraj, prijatelji, kedar bode sneg pokrival zemljó — in to se zgodi pač le prekmalu — takrat vam hočem kratiti čas s pesnicami in s pripovedkami, ali zdaj ne morem drugega stvoriti, nego krepiti si dušo v naročji narave. Ker ste se me pa tako ljubeznjivo spominjali, hočem vam pismeno povedati, kako se mi tukaj godí in kaj delam ves ljubi dan.

Najprvo vam moram povedati, da sem vesela, vesela ne manj skoraj, kakor ste zdaj vi veseli; akoravno si z učenjem več glave ne belim, vendar je učilnica življenja zadosti resna in njene skušnje včasih tako težavne, da človeku nij zameriti, ako se počitka raduje. In počitek v pravem pomenu besede mi tukaj cvetè! — Poslušajte, kako ga uživam! — Zjutraj, predno dan zazori, zapustim prijazno hišo, kjer stanujem, krenem krog vogla in po nekaterih korakih pozdravim vso dolino, ki se razprostira med Dolom in sveto Eleno, in ki je tako prijetna, da se mora človek prav domačega čutiti v njej. Med njivami grem do podolja hribčkov, kateri dolino na severnej strani obrobajo in na majhnej višavi sedem ter pričakujem probujenja narave. Treba mi nij dolgo čakati, njen buditelj, mlado jutro, se vže bliža! Kako urno prihaja izzá vzhodnih gorá in kako je lepo! Oškropljeno je čez in čez z demantno roso, ki se bliska skoz pajčolan tenkih oblakov, ki ga obdajajo in rožnata luč ga venča od verha do tal. Lehke sapice ga spremljajo, poljubljajoče travice, cvetice in peresa, in trava, cvet in listje se giblje, otresa spanje in dihlja sladko „dobro došlo.“ Černe smereke in svetlo-zelene bukke na hribih mu kimajo pozdrav, polno klasje se mu klanja in breze s snegobelimi debli se globoko pripogibljejo v bistri potok, ki mu iz zapada naproti hiti. Gibanje in šumenje je slišati po zraku, zaklad moči in delavnosti je čutiti povsodi in po nevidnih nitkah prede narava čudovito svoje poletensko delo. Jutranji zvonovi se glasé iz dolske cerkve in v stolpi sv. Elene jim odmeva donéč odgovor. Pastirčki ženó črede na pašo, kmetje hité na polje, mlinska kolesa ropočejo, čebele brenčé okrog duhteče ajde, pisani metulji ferfolé v kerdelih, tisoč in tisoč mušic pleše v zraki in vse to cvetoče življenje zlatí solnce, ki upodablja čarokrasno svojo lepoto v valovih Save, katera mirna in veličastna potuje skoz prijazno dolino. — Dolgo, dolgo sedim vsa očarana in gledam in poslušam, ter naposled moram siloma zapustiti svoj prestol na bukovem deblu, kajti solnce mi sije naravnost v obraz. Kako visoko je vže! To je čas hitel, a čuda nij, saj so cvetice — prav po ženski navadi — neprenehoma govorile, tudi „možko“ listje na ponosnih drevesih je šepetalo neskončno dolge povesti in

brati je bilo toliko, da nissem vedela, kje bi najprej začela. Na vsakej travici, na slednjeji bilki je zapisan bil izrek in sredi tega jaz, ki sem tako radovedna, da bi hotela vedeti vse! —

Domov gredé me pelje pot skozi vas Kleče in tam, pred čedno hišo v slami na vozičku leži malo dete, ali dete tako lepo in mило in ljubko smehljajoče se, da moram poklekniti pred njim, klečé poljubiti ga in pri njegovem pogledu roke skleniti k molitvi. Stari ded, mož s sivo brado in krotkih oči, tak, kakoršen je moral biti sveti Jožef, ga varuje in lepa, prijazna babica se smeje na pragu. Mlada mati, ki dela na bližnjem polji, pogosto ustavlja kosó in si z roko senči oči, da boljše vidi angelja, ki je postal na zemlji njeno dete. Z istimi občutki, kakor da bi iz božjega svetišča šla, ločim se od podobe, ki predstavlja obseg zadovoljnosti, sreče in nedolžnosti. —

Kakó solnce vže pripéka! To se mi bo prilegla gosta senca graščinskega verta, kjer mi bode zanimiva knjiga prijetna tovaršica. Ali né! Danes ne smem brati, saj se moram pogovarjati z vami, ljubljenci moji, ter vam pokazati vse. Pridite toraj v duhu semkaj k meni in pojdimo tekoj skozi graščino in po kamenenih stopnicah doli v krasni vert. Nu, ali nij lepo v Dolu? Poglejte bistri vodomet, kako visoko pošilja sreberni curek in kako ga z viška po milijardah biserov žene nazaj v svojo posteljo na leskečem dnu, kjer zlate ribice urno plavajo sem ter tja. Ali vam je všeč hladna grota z lesenimi stalaktiti in blizo nje zeleni „labirint,“ ki ga križajo neštévilna pota? Malo manjši je od nekedanjega labirinta, kjer je bival Minotaver s svojimi grozami, to je res, in treba vam nij, kakor ondaj Arijadni, nitko privezati si pri vhodu, ali varovati se morate vendar, da poti ne zgrešite, kajti, otroci, čez gredice ne smete skakati, ne, nikakor ne! Naprej sedaj med verstama čudovito lepih platán k ribnjaku — lejte, celó čolnič je na njem, hajdi po vodi! Pri otoku ustavimo barko, naj si uterga vsak cvetočo rožo za spomin, in če kdo hoče Robinsona Krusoe igrati, pustim ga samega med valovi. Kaj čujem? Vsi hočete na majhnem otoku ostati? Ne, ne, to nij nič, pravi klativitez mora vselej sam svojo srečo skušati, toraj nazaj na breg in sredi germovja vam pokažem še nekaj. Ali ste vže videli tak tičnik? Ta je velik in prostoren in široka vrata imá — ohó, prijateljček, ali moraš tičje poslopje tudi od znotraj ogledati? Nu, pa stopi vánj. Ha, ha, ha! zdaj je tiček vjet in vèn ga ne pustim, predno mi ne zapoje pesnice. Prav takó, saj tiči pevci so tako vže davno omolknili. Ali veste, otroci, zakaj tičice po Kresu več ne pojó? Ne? — Dasiravno se nissem hotela danes pravljíc lótiiti, hočem vam vendar povedati to. Tukaj v drevoredu, kjer se drevesa tako gосто oblokajo, da jih solnce nikdar ne prešine, tukaj je kraj počivati in povesti poslušati. Pozor tedaj:

Ko je bil Jezus prvi velikonočni dan od smerti vstal, bil je obljubil tičkom, kateri so bili od nekdanj njegovi ljubljenci, da je bode seboj vzel v sveti raj. Veselili so se tiči in srečni so jeli prepevati. Najperva se je oglasila lastovica in hitro za njo dvigal se je žvergoleči škerjanec v modri zrak. Bela pastaričica je priskakljala in črni kos jo je žvižgaje spremljal.

Kovaček je čopek na glavi od veselja stresal in se izvrstnega pevca skazoval. Tašica je uljudno pénico vabila, naj se ž njo v petji skuša. Se vé, da senica zdaj tudi nij mogla molčati, in probudile so sternada, ki pa vže takrat nij bil mojster v pevskej umetnosti. Šterlinec je veliko prijetnejše pél in lišček z rumenim pasom tudi nij zaostajal za njim. Ščinkovec je spreminjal glas, vrabci so čivkali in čivkali, da so ušesa bolele naše pradede, in steržek, najmanjši tiček od vseh, smukal je skoz gerinovje in tudi svoje veselje oznanjal. Nazadnje je začel gostoleti še slavec in njegove melodije so presegale vse drugo petje. Napočil je dan vnebohoda, in ko se je gospod Kristus dvigal v nebó, pognali so se vsi tički kot temen, pojóč oblak za njim. Ali zveličar jim je rekel, naj poterpé do binkoštné nedelje. Vernili so se krilati pevci na zemljo in v željnem pričakovanji svetih binkošti so še lepše peli nego poprej. Cvetoči praznik je minul, pa Jezus nij poklical tičkov v rajske svoje planjave. „Počakajte,“ jim je dejal, „stopervdan svetega Janeza Kerstnika vas morem povabiti k sebi.“ In ljubi tiči so se uto-lažili in nadejaje se svetlega Kresa so popevali najkrasnejše pesni, da jih je ves svet zamaknen poslušal. Med vsemi se je glasil slavec s tako hrepenečim, v serce segajočim petjem, da je vsak človek mislil, da mora vže on sam omečiti nebó. Praznoval se je god Janeza Kerstnika, svetnika, pred katerim se solnce ustavi in — spodletelo je tičkom v novič; Kristus jih nij vzel v zaželeni raj. Žalostni so bili in po polnem potihnili, in to, kar se je takrat zgodilo, ponavlja se od tistih dob od leta do leta: tiči po Kresu več ne pojó. —

Pravljica je končana, kosilo v zelenej lopi tudi odpravljeno in bližnji gozd me vabi molcé v senčno svoje zavetje. Od zlate nebne višine pritiska soparica kakor tehtno breme na zemljo. Tišina vlada povsodi; cvetice povéšajo glavice in drevesa se včasih težko oddihavajo. Potihnile so čebele, zaspani se skrivajo hrošči, metulji ostajajo nepremakljivi na dišečih rožnih čašah, sapice so izginile po polnem in slišati nij drugega nego udarce cepov, ki padajo po zrelem žitu. V gozdu počivam, delo imam v roki, odperta knjiga leži zraven mene, ali stvoriti ničesar ne morem! Navdajajo me misli. V dolgej versti prihajajo, ali kmalu mi zopet izginejo izpred dušnih pogledov in lepa, velika gospa sè čudapolnimi očmi se mi bliža, ona, ki po zemlji hodi in človeku sanje delí! V vsakej roki nese pletenico; ena je napolnjena s črnimi biseri in druga sè takimi, ki so svetli kot solnčni žarki. V Dolu imá menda le jasno pletenico seboj, kajti vselej mi položi solnčnosvetel biser na čelo in po njem se mi take sladke sanje probudé, da bi vkljub vsemu veselju, katero bedeča uživam, hotela zaderžati je še takrat, ko me sapice, ki so malo po malo pripihljale, po tihem nagovarjajo, naj se podam v njihovej družčini na sprehod. — Za sveto Katarino, majhno cerkvico, ki Dolu nasproti stóí, se dviga hrib; „Kurent“ mu pravi tukajšno ljudstvo; ta hrib je cilj mojega današnjega sprehoda. Sterna pot derží na verh, ali trud je obilo poplačan z lepim razgledom. Kamniške planine v vsej svojej čarovnej lepoti so mi blizu, pred mano cve-točenjive, senčni gaji in livade, šumeča Sava in planinam nasproti se prikaže znan

holmec, siv grad na njem, stolpi in hiše krog njega — belo Ljubljano pozdravljam! Lepo, prijazno mesto si, ali po tebi se mi nikakor ne toži, kajti tisočkrat ljubše mi je mirni, pokojni kraj, kjer zdaj prebivam in kjer sem bliže naravi kakor med tvojimi zidovi. —

Večer je jako lep, zapice, ki so spremljale dan k počitku, šepečejo še po dolini. Po njej hodim in ne morem se nasititi ogledovanja narave, ki se začenja kinčati zlatom in bakrom, ki ju vsiplje zarja na-njo. Med tem se pogovarjam s kmečkimi ljudmi, kar je za-me veliko veselje, in veste, otroci, da sem vselej srečna, ako mi bistroumen starček, ali pa prosta ženica pravi, da sem jim prav po volji. — Mrači se, zvonenje angeljskega češčenja se glasi in čuj! iz hiše, ki je zdaj moj dom, slišijo se slavčkovi glasovi, kateri čversto in krepko in vendar omamljivo mehko in sladko navdušen „Ave“ zemlji in nebu pojó! Hvala Bogu, ta slavec poje vse leto, pred Kresom in po Kresu, in kdor ga čuje, temu se joče in smeje serce od veselja. Pridite k meni, mladi prijatelji, — pa zares, ne samo v duhu — da ga slišite, lepo slovensko pesen vam bode zapel in v hipu se boste v Dolu udomačili. Še mesec dni ostanem tukaj.

Čas je pismo končati — kaj pravite, da je postalo tako dolgo? — Temno je že in jutri bode spet treba zori naproti hiteti. Lepa, velika gospá s čudapolnimi očmi bode kmalu po svetu hodila. Vže čujem šumenje svilne njene obleke, siva je kot večerna megla. Kar imá najlepših in najbolj svetlih biserov, ti so vsi vam namenjeni. Lehko noč tedaj, ljubčki moji, priporočam vam natanko paziti, da mi poveste, kar se vam bode sanjalo nocoj! —

Pošteni starček.

Ob času sedemletne vojske je poslal nek vojskovodja svoje konjike v bližno vas po kermo za konje. Gredó in pridejo do neke ubožne kmečke hiše, kjer dobé sivega starčka, ki je ravno stal na pragu. Prosijo ga, da bi jim pokazal kako njivo, kjer bi si kerme nakosili. — Ko je postrežljivi starček pelje memo neke njive, na katerej je rasel ječmen, pravijo mu vojaki: „Tukaj le je zadosti kerme.“ Ali starček jim odverne: „Idimo le naprej, dobili bomo še druge.“ Vojaki gredó naprej in pridejo do druge njive, in to njivo jim pokaže starček. Naglo skočijo vojaki raz konj in si nakosé prav obilo ječmenovke, katero navežejo na svoje konje in se potem zopet nazaj podadó. Med potjo pa eden vojakov vpraša starčka in pravi: „Oče! vi ste nas po nepotrebnem peljali tako daleč; na pervej njivi je bila lepša ječmenovka nego je ta.“ „Vse mogoče“ odverne pošteni starček, „ali ta je bila moja, una prva pa ne!“

P. Gros,